
Årsmelding, 2009, Numedalslågen forvaltningslag

Styrets sammensetning og arbeid

Styret har bestått av følgende personer: Asle Granerud (leder), Kåre Finnerud (nestleder), Geir Jespersen, Olaf Holm og Nils Røsholt. Sekretær har vært Ingar Aasestad. Styret har hatt 5 møter sist år. Leder, nestleder og sekretær har vært på møtet hos fiskeforvalteren som Fylkesmannen i Vestfold årlig tar initiativ til. I tillegg har styret deltatt på ytterligere ett møte med fiskeforvalteren hvor de nye fiskereguleringene var tema. Leder har deltatt på møte med Numedalslågens brugseierforening hvor de konsesjonspålagte lakseundersøkelsene ble tatt opp.

Sekretær har deltatt på ett møte for daglig ledere/sekretærer i elveierlagene i Norge arrangert av Norske lakseelver med formål erfaringsutveksling. Sekretær har også deltatt på en dags seminar på Kongsberg hvor plan for implementering av EUs vannrammedirektiv for Lågen var tema. Laget har for øvrig også gitt høringsvar til planforslaget. I forbindelse med fangstrapporteringsprosjektet, arrangerte vi et informasjonsmøte for rapporteringsansvarlige i de største valdene. Videre har sekretær vært i møte med DN og NINA i forbindelse med fastsettingen av gytebestandsmål samt ett regionmøte for alle lakseelvene på Øst- og Sørlandet. Til sist har sekretæren deltatt på ett møte i Fagrådet for laks og sjørret på Skagerrakkysten. Her har blant annet sjørretforvaltning og regulering av sjølaksefiske vært tema. Se <http://www.fagrad.com/>.

Fangstrapportering

Årsmøtet 2009 vedtok å overta arbeidet med fangstrapporteringen fra Fylkesmannen. Finansiering av arbeidet ble garantert fra FM's side.

Vi valgte å videreføre det samarbeidet FM har hatt med Scanatura for levering verktøy for webbasert fangstregistrering. Forespørsel om tilbakemelding på gjeldende fangstrapporteringsenheter ble sendt alle medlemmer av laget i to omganger. Manglende tilbakemelding om valdsamarbeid førte til at listen over rapporteringsenheter nok er blitt lenger enn den hadde trengt å være. Dette medførte ekstra arbeids- og portokostnader i tillegg til at det gjorde det vanskeligere å holde oversikt over hvilke strekninger det ble rapportert for. Som forventet, måtte det til en forholdsvis omfattende purring for å få inn fangstrapportene etter endt sesong.

Mange var imidlertid flinke til å rapportere mer eller mindre fortløpende på nett. Dette reduserte arbeidsmengden vår betydelig. Mange fant det svært interessant å følge med på laksebørsen etter hvert som fangstene ble lagt inn.

Midtsesongsevaluering

Vi ble pålagt å gjennomføre en evaluering av oppgangen midtveis i fiskesesongen og vurdere om det var behov for å innskrenke fisket. Dette ble gjort på bakgrunn av fangstene som var rapportert pr uke 28 (12. juli). Vi estimerte fangstmengden for sesongen å bli slik:

Gjennomsnittsår: 8 021 kg
Sein oppgang: 11 449 kg
Tidlig oppgang: 6 627 kg

Gytebestandsmåloppnåelsen ble beregnet ut fra NINAs opprinnelige gytebestandsmål til å bli innfridd hvis oppgangen var sein, ellers ikke. NINAs gytebestandsmål synes imidlertid å være satt uhensiktsmessig høyt. Styret sammen med fiskeforvalter hos FM vurderte dermed begrensninger i fisket underveis i sesongen ikke var nødvendig.

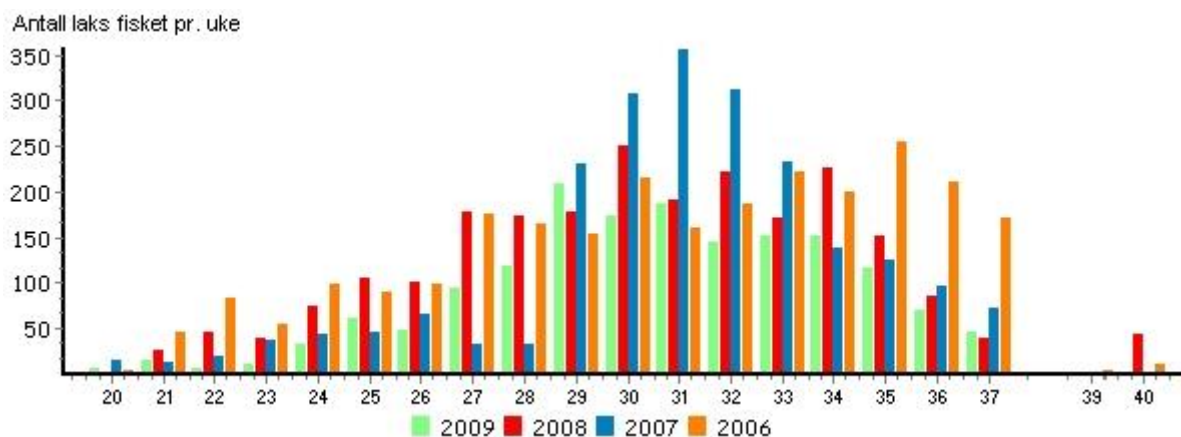
Med gytebestandsmål menes det antall hunner som skal til for å produsere optimalt antall yngel i vassdraget pluss en sikkerhetsmargin. Det er nemlig slik at elva vil ha en øvre bæreevne for yngelproduksjon. De viktigste begrensende faktorene er skjul (territorier) og mattilgang. Elva kan således bare kunne produsere et maksimalt antall yngel.

Fangststatistikk 2009

Til sammen 66 rapporteringsenheter har rapportert om fangst. Det er rapportert fangst for 3 drivgarnsfiskerier, 22 flåtefisker, to teiner, en gip og ett mælkast. Når vi satte strek for rapporteringen, manglet vi fortsatt rapport fra ett flåtefiske og i hvert fall 2 sportsfiskevald hvor vi vet det er tatt fisk. I tillegg meldte noen sportsfiskevald at de ikke har fått inn fangstrapporter fra enkeltfiskere de visste hadde fanget fisk. Vi anslo manglende rapportering til maksimalt å utgjøre 200-400 kg. Det er videre ikke meldt om fangster i Hagnesvassdraget.

Det er til sammen registrert fanget 8200 kg laks fordelt på 1686 fisk. Dette gir en gjennomsnittsvekt på 4,86 kilo. Fangsten er fordelt på 373 smålaks (under 3 kilo), 963 mellomlaks (3-6,9 kilo) og 350 storlaks (7 kilo og større). Av disse er 22 laks på til sammen 140 kilo gjenutsatt. Gjenustetting representerer således 1,3% regnet etter antall.

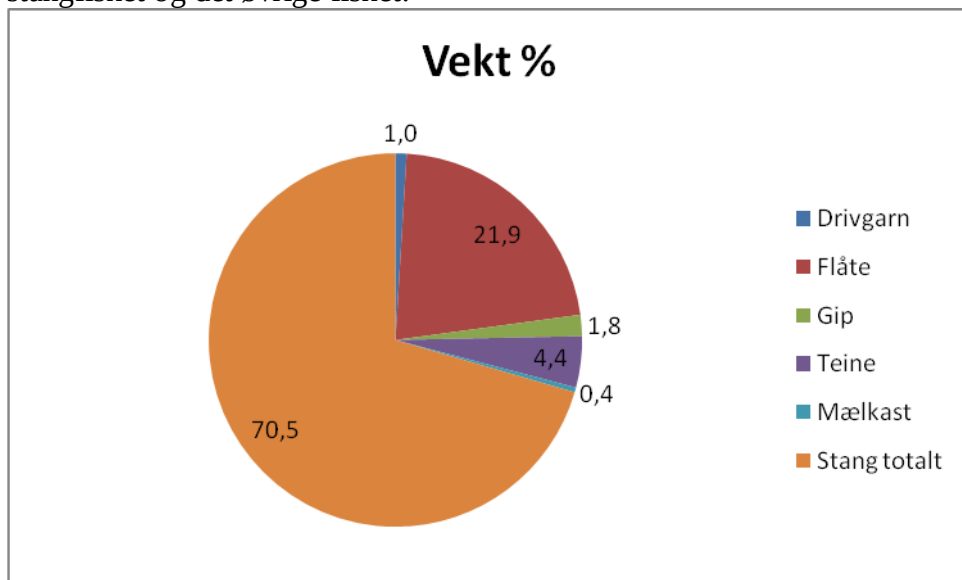
Største laks på 18,5 kilo ble fanget i Fosserødteina 23. august. Største laks fanget på stang ble tatt i Kjærrahølen og var 16,7 kilo. Største laks tatt på flue var 15,5 kilo og ble fanget på Hvarnes grunneierlags område.

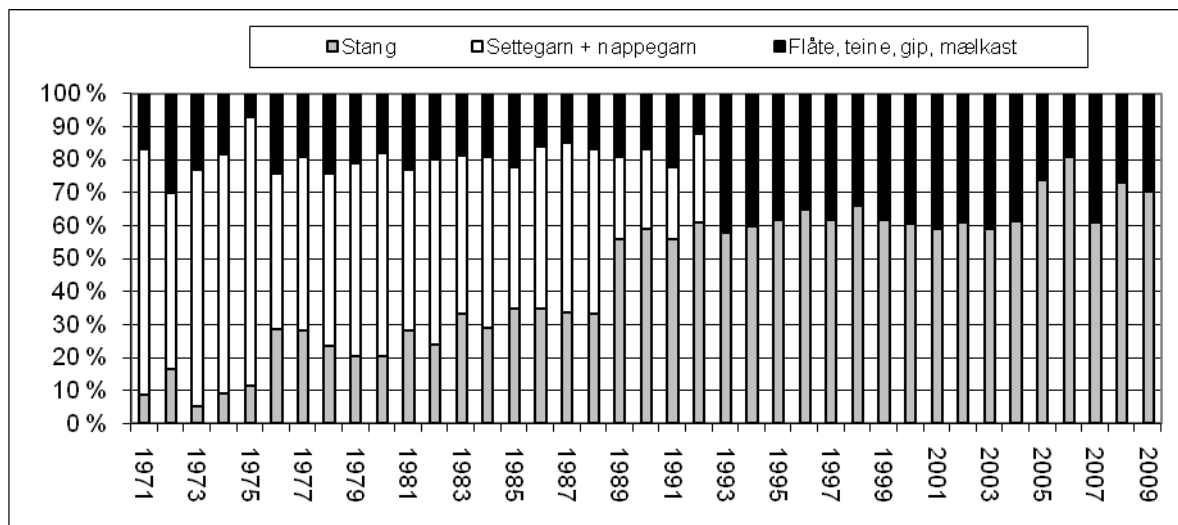
Figur 1. Antall laks fanget i Lågen pr uke for sesongene 2006-2009.

Fangstene har en rimelig standard fordeling gjennom sesongen med største fangster i ukene 29-31 (figur 1). Stangfangstene utgjorde 70,5 % regnet etter vekt (figur 2). Kulturhistoriske fangstinnretninger stod dermed for 29,5% av fangstene. Av disse var det flåtene som tok mest

til sammen med 21,9 % av totalfangstene. De utgjorde da også flest antallsmessig. Av flåtene som har rapportert fangst, er gjennomsnittlig fangst 17 laks á 81,5 kilo for hele sesongen. Fordelingen mellom stang og kulturhistoriske redskaper er omtrent den samme som den har vært de siste årene (figur 3). Fordelingen regnet etter antall laks var omtrent den samme med 71,3 % tatt på stang. Det betyr altså at gjennomsnittsvekten var omtrent de samme både for stangfisket og det øvrige fisket.

Figur 2. %- vis fordeling av fangster på de ulike redskapstypene regnet etter vekt for sesongen 2009 i Lågen.

Figur 3. Fordeling av fangster på stang og øvrige redskaper i Lågen i perioden 1971-2009 i vekt-%.

Av sjørret er det fanget 325 fisk på til sammen 363 kilo. Det gir en gjennomsnittsvekt på 1,1 kilo. Av disse er 31 fisk, anslått til 27 kilo, gjenutsatt. Den største sjørreten som ble fanget var på 6 kilo. De beste ukene for sjørretfangst kom litt tidligere enn for laksen. Mest sjørret ble det fanget i ukene 24, 26 og 29. Det aller meste av sjørreten er fanget på stang (97%).

Hvorfor lave fangster?

Årets innrapporterte fangster av laks det laveste som er registrert siden 1959. De siste års registreringer av mengden lakseyngel i elva viser imidlertid ingen nedgang. Det er altså ikke her årsaken til de dårlige fangstene ligger. Problemet ligger åpenbart i sjøen. De aller fleste villaksbestandene i Norge befinner seg i en bølgedal. Det er generelt lite smålaks i fangstene og smålaksen er svært liten og tynn. På 1980-tallet utgjorde smålaks (under 3 kg) i Lågen

50% av fangstene regnet etter antall mens de i 2009 utgjorde kun 22 %. I tillegg viser skjellprøver at en del av smålakssegmentet nå utgjøres av fisk som har vært 2 år i sjøen slik at andelen vi normalt regner som smålaks (ensjøvinterlaks), reelt er enda lavere. Normal skulle 2-sjøvinterlaksen ha veid 4-6 kilo. Det synes altså som det er mattilgangen i sjøen som er problemet. Forskerne finner da også svært lite tilgjengelige næringsemner (plankton og småfisk) for den minste laksen i oppvekstområdene i Norskehavet. Dette kan dels skyldes overfiske av disse fiskebestandene og dels at bestandene av sild er rekordstore. Man tror at silda konkurrerer med smålaksen om maten. Den høye andelen storlaks i årets fangster og storlaks i god kondisjon kan forklares ved flersjøvinteraks har vandret lenger og funnet områder med god næringstilgang. Andelen laks over 7 kilo var i år 20%, mens den på 1980-tallet for eksempel lå på rundt 10%. Årsakene til de rekordhøye fangstene av laks på 1980-tallet både i Lågen og andre elver, kan forklares ved at sildebstanden da var helt nedfisket. Havforskerne har tro på at naturlige endringer vil føre til at laksens mattilgang vil bedres på mellomlang sikt. I mens må vi være påpasselige og tilpasse fangststrykket slik at vi fortsatt kan produsere maksimalt antall lakseunger i Lågen.

Nye fiskeforskrifter for perioden 2010-2014

Det er blitt lagt ned mye arbeid med innspill til nye fiskeforskrifter for 2010-2014. Det er avholdt 3 styremøter i sakens anledning og det er gjort omfattende beregninger av hvordan ulike reguleringsalternativer vil slå ut. Styret har valgt av føre-var-hensyn å foreslå redusert beskatningsnivå for de neste årene, tilsvarende ca 10 % av dagens fangstkvantum (basert på fangststatistikken for 2008 og 2009). Videre har vi lagt til grunn at vi er bundet av jordskiftedommen som slår fast at ved reguleringer av fisket i Lågen, skal alle fiskemetoder rammes forholdsmessig likt.

Vi har foreslått å kutte fisketiden med 11 dager ned for Holmfoss og med 10 dager opp for Holmfoss. Dermed blir innskrenkningen relativt sett lik for de to områdene regnet etter antall dager (det er i dag flere fiskedager ned for Holmfoss enn opp for Holmfoss). Samtidig vil fisket stoppe på "runde datoer". 3 dager innskrenkning i fisket med de kulturhistoriske fiskene på slutten av sesongen vil også reduseres dette fisket med ca 10 %. Samtidig foreslår vi 10 % reduksjon i dagens kvoter.

Tabellen viser hvor mye de foreslåtte innskrenkningene ville redusert fangsten med i 2009 og 2008.

år	Total fangst	Kg reduksjon	% reduksjon
2009	8199,9	851,5	10,4
2008	11398,8	1151,7	10,1

Det er viktig å lykkes med en dynamisk forvaltning av Lågen. Dette ivaretas gjennom en pålagt evaluering midtveis i sesongen. Basert på denne evalueringen, kan man iverksette ytterligere begrensninger i inneværende sesong hvis evalueringen tilsier dette. Vi har foreslått følgende handlingsalternativer avhengig av hva prognosene etter midtsesongsevalueringen sier om grad av oppnåelse av gytebestandsmålet:

- Handlingsalternativ 1: 10-20 % under gytebestandsmålet

en ekstra fredningsuke ned for Holmfoss (stopp 13. august) og for kulturhistoriske fisker (fiske t.o.m. uke 32) fredning av all hunnlaks opp for Holmfoss fra 15. august.

- Handlingsalternativ 2: Mer enn 20 % under gytebestandsmålet:

2 ekstra fredningsuker (stopp 6. august) ned for Holmfoss og kulturhistoriske fisker (fiske t.o.m. uke 31), fredning av all hunnlaks opp for Holmfoss fra 15. august samt en uke fredning (stopp 24. august).

Grunnen til denne differensieringen i handlingsalternativer opp og ned for Holmfoss har sin bakgrunn i vanligste brukte redskaper i de to sonene og disses betydning for krokingsskader, samt forsvarlig vanntemperatur i aktuell periode for gjenutsetting av hunnfisk. For å få et best mulig grunnlag for å vurdere sesongen midtveis, forslår vi at alle pålegges å rapportere minimum to ganger i løpet av sesongen – før midtsesongsevalueringen og etter endt sesong (krav om rapportering etter endt sesong ligger allerede inne i det nasjonale lovverket).

Yngelkontroll

NINA har på oppdrag fra Numedalslågen brugsseierforening gjennomført telling av lakseyngel v.h.a. el-fiske og not. El-fisket viste lavere tetthet av yngel enn i 2003 og 2006, men fisket i fjor ble gjennomført under vanskeligere forhold (større vannføring). Fisket med not viste i fjor mer lakseyngel enn i 2005 og 2006.

Rapporten kan leses her:

http://www.lagenlaks.no/dokumenter/fagrapporter/NINA_Minirapport%20281.pdf

Registrering av sandkryper

Sandkryperen (*Gobio gobio*) har etablert seg i Numedalslågen gjennom menneskelig introduksjon. Sandkryperen kan være en konkurrent til unger av laks, men virkningene er dårlig kjent. Fylkesmannen i Vestfold har derfor sist år fått gjennomført en undersøkelse for å vurdere konkurranseforholdet mellom de to artene.

Undersøkelsen er gjennomført ved hjelp av en spesialutviklet not. Det ble i august 2009 fisket på 4 forskjellige lokaliteter i Hvarnes og Svarstad. Det ble fanget sandkryper på alle stasjonene i Hvarnes, men ikke i Svarstad.

Ved Hvarnes ble det funnet at sandkryper og laksunger til dels lever på samme sted i elva. Siden de to artene spiser den samme maten, har vi en konkurranse de to artene i mellom. Andelen sandkryper i forhold til antall lakseunger synes imidlertid forholdsvis lav på de typiske laksehabitatene. Under forutsetning av at andelen sandkryper som ble funnet i denne undersøkelsen (6%) er representativ for Lågen, antyder undersøkelsen at tilstedeværelsen av sandkryper for øyeblikket reduserer lakseproduksjonen i Lågen med i størrelsesorden 4%. Konkurranseforholdet mellom laks og sandkryper synes å være påvirket av vanntemperaturen. Varmt vann om sommeren vil være til fordel for sandkryperen. Vanntemperaturen kan påvirkes av reguleringen av vassdraget.

Med tanke på den store betydningen laks- og sjørret har i Lågen, synes det nødvendig å etablere et overvåkningsprogram for å følge utviklingen. De 4 stasjonene undersøkt her, bør kontrolleres hvert år. Videre bør det undersøkes grundigere hvilken rolle sommervanntemperaturen spiller i konkurranseforholdet mellom sandkryper og lakseunger.

- [Rapporten kan leses ved å trykke her](#)

Red Vent Syndrome (RVS) – blodgatt påvist i Lågen

Høsten 2008 sendte det gamle elvelaget inn til Veterinærinstituttet vevsprøver fra gattåpning hos villaks for RVS-undersøkelse etter at velvillige laksefiskere hadde stått for prøvetakingen. Blodgatt ble påvist i 9 av de 19 prøvene. I flere av laksene fantes parasitter uten at det var synlige ytre tegn. Bakgrunn for undersøkelsen er at den parasittiske rundormen *Anisakis simplex* ble påvist i relativt store antall i England, Wales og Island i 2007. I Skottland fikk tilstanden denne parasitten forårsaker, navnet Red Vent Syndrome (RVS). Tilstanden hos voksen laks er nemlig først og fremst synlig som en blodig gattåpning og har derfor blitt hetende ”blodgatt” på norsk. Markene er 1-2 cm lange og i nært slekt med kveis som vi finner i makrell og sild. Parasitten kan være farlig for oss mennesker. Det frarådes derfor at villaks spises rå (sushi), gravet eller kaldrøkt med mindre fisken har vært frossen i 1 uke eller lenger. Helt gjennomstekt eller kokt fisk vil være ufarlig å spise. Om man skulle få marken levende i seg, kan den forårsake en sykdom, anisakiasis, som har symptomer som minner om blindtarmbetennelse.

Selv om laksen er syk, ser det ikke ut til at dette påvirker overlevelse i elv og evnen til å gyte. Om sykdommen påvirker laksens overlevelse i sjøen, er imidlertid så langt ukjent. Parasitten bruker naturlig ulike sel og hvalarter som sluttvert. Økning i disse bestandene kan være årsaken til at parasitten nå tydeligvis er vidt utbredt.

Økonomi

Registrering i Brønnøysund

Styret har i tråd med § 7 i vedtektene, registrert laget i Enhetsregisterert. Etter mye om og men, fant Brønnøysundregistrene at vi var et tingsrettslig sameie. Dette med utgangspunkt i at Jordskifteretten slo fast at alle rettighetshaverene inngår i et såkalt ”geografisk fellesskap” med fiskeressursen i Lågen som et felles eie. Organisasjonsnummeret ble 994 001 698.

Innkreving av årskontingent

Det lettet innkrevingen at en god del medlemmer betalte årsavgiften felles gjennom det lokale laget. Før første purring manglet ca 20 av totalt 177 innbetalinger. Etter andre purring manglet 8 innbetalinger. Etter 3. purring manglet 4 innbetalinger. Etter ytterligere purring manglet kun en innbetaling. Styret er tross alt fornøyd med dette. I tråd med § 11 i vedtektene, er den manglende innbetalingen begjært innkrevet gjennom Namsmannen. Grunnen til at kontingent-innbetalingene i regnskapet er større enn budsjettet, er at det er innkrevet purregebyr samt at to medlemmer har betalt sin avgift to ganger.

Kommentarer til resultatet

Tilskudd er gitt fra fiskefondet som Fylkesmannen administrerer (kr 100 000) samt en liten sum fra Lardal kommune. Utgiftene til kultivering ble lavere enn budsjettet bl.a. fordi Lågens framtid har betalt en del av utgiftene til diverse nødvendig utstyr.

Utgifter til sekretærfunkjonen ble større enn budsjettet fordi det har gått mye uforutsett tid til beregning av gytebestandsmål og beregninger vi ble pålagt å gjøre i f.m. midtsesongs-evalueringen. I tillegg er det lagt ned en god del arbeid i å beregne i hvor stor grad ulike reguleringsalternativer reduserer fangsttrykket og hvordan dette ville fordele seg på ulike redskapstyper og strekninger av Lågen. Det ble også mer møteaktivitet enn forutsatt (tabell 1).

I budsjettet for 2010 er denne posten for sekretærfunksjonen øket. Dette fordi utgifter til biologiske registreringer er tatt med (se arbeidsplan). Vi regner med at arbeidet med de øvrige sekretærfunksjonene vil gå ned i 2010.

Utgiftene til registrering av fangst ballanseres omtrent med støtten vi fikk fra FM til dette. Regningen for bruk av det webbaserte fangstregistreringsverktøyet til Scanatura ble på kr 31250. Møtekostandene er hovedsakelig knyttet til avholdelse av årsmøtet (kr 6 250). Styremøtene er avholdt hjemme hos leder uten kostnad for laget for uten litt enkel servering.

Regnskapet viser et overskudd på kr 43 262.

Kontingenten til Norske lakseelver vil bli redusert i 2010 fordi den beregnes på bakgrunn av fangsten året før. Fangsten var jo som kjent mindre i 2009 enn i 2008.

Tabell 1. Oversikt over hvor mange timer sekretær har registrert på ulike arbeidsoppgaver i løpet av 2009.

Fangstrapportering	88
Årsmøtet inkl oppdatering av adresseliste, innkalling og protokoll	30
Styremøter inkl innkalling og referat	29
Eksterne møter	27
Nye fiskeforskrifter	22
Midtsesongsevaluering	21
Vannrammedirektivet	15
Fakturering av årsavgift	14
Betalingsoppfølging, årsavgift	13
Nettside	12
Gytebestandsmålberegning	12
Skjellprøver	9
Oppfølging av reguleringsundersøkelser	4,5
Søknader om tilskudd	4,5
Registrering, Brønnøysund	3
Regnskap	3
Sum	307

NUMEDALSLÅGEN FORVALTNINGSLAG - REGNSKAP 2009 OG BUDSJETT 2010

RESULTAT	Budsjett 2009	Resultat 2009	Budsjett 2010
Inntekter:			
Kontingenter	-175 050	-176 150	-180 000
Tilskudd	-100 000	-102 878	-100 000
Tilskudd kultivering		-16 500	-2 000
Tilskudd fangstrapportering		-79 750	-80 000
Skjellprøver		-12 000	-3 000
Sum inntekter	-275 050	-387 278	-365 000
Kostnader:			
Styrekostnader (kjøring og utlegg)	2 000	0	2 000
Kultivering	150 000	111 218	126 700
Sekretær, regnskap, gytebestandsmål, nettsider	68 500	86 689	100 000
Skjellprøver		7 234	3 000
Kontorrekvisita	3 000	3 339	3 000
Internett	550	624	500
Porto	3 000	4 500	4 500
Kjøring		3 741	3 500
Møtekostnader	6 000	6 868	7 000
Prosjekt fangstrapportering		75 350	80 000
Norske Lakseelver kontingent	42 000	43 283	33 000
Eksterne møter, reisekostnader		1 310	2 000
Bankgebyr		50	
Sum kostnader	275 050	344 205	365 200
Renteinntekter		-189	-200
Resultat/ overskudd	0	-43 262	0

BALANSE

31/12 2009

Fordring	1 150
Bank	163 848
Sum omløpsmidler	164 998
 Sum eiendeler	 164 998
 Egenkapital 1.1.2009	 -104 926
Årets resultat	-43 262
Sum egenkapital	-148 189
 Kortsiktig gjeld	 -16 809
Sum egenkapital og gjeld	-164 998